

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ RİSK DEĞERLENDİRMESİ UYGULAMA PROSEDÜRÜ

AMAÇ, KAPSAM, DAYANAK, TANIM VE UYGULAMALAR

Amaç

MADDE 1- Bu prosedürün amacı; İstanbul Teknik Üniversitesi bina ve eklenti ve yerleşkelerinde iş sağlığı ve güvenliği açısından yapılacak risk değerlendirmesinin usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- Bu prosedür İTÜ'ye ait işyeri bina ve eklentilerinde iş sağlığı ve güvenliğini etkileyebilecek tehlike, risk ve kontrol tedbirlerinin belirtildiği Risk Değerlendirme Dokümanı hazırlanması işlemlerinde uygulanır. İşveren, işveren vekilleri ve risk değerlendirmesi ekip üyelerini kapsar.

Sorumlular

MADDE 3- Bu talimatın uygulanmasında İTÜ İSG Birim Risk Değerlendirme Ekipleri sorumlu tutulacaktır.

Uygulama

MADDE 4- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde yürürlüğe giren “İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmelik” hükümlerine göre uygulama yapılmaktadır.

Dayanak

MADDE 5-

- (1) 30.06.2012 Tarihli ve 28339 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (Madde 4/(1)/c),
- (2) 29.12.2012 Tarihli ve 28512 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği (Madde 5/(1))

Tanımlar

MADDE 6-

- (1) Bu Prosedürde geçen;
 - a) **İTÜ:** İstanbul Teknik Üniversitesini,
 - b) **İSGB:** İTÜ’de iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimi,
 - c) **OSGB:** Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimini (İTÜ tarafından Risk Değerlendirme Dokümanı hazırlanmasında destek almak için hizmet alımı yapılan özel firmayı),

- d) EBYS:** Elektronik Belge Yönetim Sistemini,
- e) Tehlike:** İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini,
- f) Risk:** Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,
- g) Risk Değerlendirmesi:** İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,
- h) Risk Kontrol Tedbirleri:** Riskin tamamen bertaraf edilmesi, bu mümkün değil ise riskin kabul edilebilir seviyeye indirilmesi için alınması gereken tedbirleri,
- i) İşveren vekili:** İşveren adına hareket eden ve işin, işyerinin ve işletmenin yönetiminde görev alan kimseleri (İTÜ Birim İşveren Vekillerini),
- j) Çalışan:** Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişiyi,
- k) İş Güvenliği Uzmanı:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, ilgili birimde görevlendirilen kişiyi,
- l) İşyeri Hekimi:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip, ilgili birimde görevlendirilen kişiyi,
- m) İşyeri bina ve eklentileri:** İşyerine bağlı çalışılan alanlar, çalışanların girip çıkılabileceği bina, tesis vb. ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve mesleki eğitim yerleri ve avlu gibi diğer eklentileri,
- n) Çalışan temsilcisi:** İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalara katılma, çalışmaları izleme, tedbir alınmasını isteme, tekliflerde bulunma ve benzeri konularda çalışanları temsil etmeye yetkili çalışanı,
- o) Acil Durum:** İşyerinin tamamında veya bir kısmında meydana gelebilecek veya işyerini dışarıdan etkileyebilecek yangın, patlama, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım, zehirlenme, salgın hastalık, radyoaktif sızıntı, sabotaj ve doğal afet gibi ivedilikle müdahale gerektiren olayları,
- p) Acil Durum Planı:** İşyerlerinde meydana gelebilecek acil durumlarda yapılacak iş ve işlemler ile uygulamaya yönelik eylemlerin yer aldığı planı,
- q) Acil Durum Ekip Üyesi:** Asli görevinin yanında acil durumlarda söndürme, kurtarma, koruma ve ilk yardım konularında özel olarak görevlendirilmiş uygun donanım ve yeterli eğitime sahip kişiyi,
- r) Ramak Kala Olay:** İşyerinde meydana gelen; çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olduğu halde zarara uğratmayan olayı,
- s) İş Kazası:** İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen özre uğratan olayı,
- t) Meslek Hastalığı:** Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik hallerini,
- u) İş Ekipmanı:** İşin yapılmasında kullanılan herhangi bir makine, alet, cihaz, teçhizat, tesis ve tesisatı,

v) Tehlike Sınıfı: İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin işyeri tehlike sınıfları tebliğine göre işyeri için belirlenen tehlike grubunu, ifade eder.

Risk Değerlendirmesi Ekibinin Oluşturulması, Görev ve Yetkileri

MADDE 7- (1) Risk değerlendirmesi, işveren/işveren vekilinin oluşturduğu bir ekip tarafından gerçekleştirilir. Risk değerlendirmesi ekibi aşağıdakilerden oluşur:

- a) İşveren veya işveren vekili,
- b) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri,
- c) İşyerindeki çalışan temsilcileri,
- ç) İşyerindeki Acil durum ekip üyeleri,
- d) İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlar (Öğretim üyesi, araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, okutman, laboratuvar sorumlusu, laboratuvar yardımcısı, fakülte/enstitü/yüksekokul sekreteri, idare amiri, mühendis, tekniker-teknisyen, varsa sivil savunma uzmanı, güvenlik personeli vb.).

Ek-1’de bulunan “Risk Değerlendirme Ekip Listesi” ne göre ekiplerin belirlenmesi esastır.

- (2) İşveren/işveren vekili, ihtiyaç duyulduğunda bu ekibe destek olmak üzere işyeri dışındaki kişi ve kuruluşlardan (OSGB vb.) hizmet alabilir.
- (3) Risk değerlendirmesi çalışmalarının koordinasyonu işveren/işveren vekili veya işveren tarafından ekip içinden görevlendirilen bir kişi tarafından da sağlanabilir.
- (4) İşveren/işveren vekili, risk değerlendirmesi çalışmalarında görevlendirilen kişi veya kişilerin görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar, görevlerini yürütmeleri sebebiyle hak ve yetkilerini kısıtlayamaz.
- (5) Risk değerlendirmesi çalışmalarında görevlendirilen kişi veya kişiler işveren/işveren vekili tarafından sağlanan bilgi ve belgeleri korur ve gizli tutar.
- (6) Risk değerlendirmesi ekibinde görevli kişiler, çalışma konularında, tehlike kaynakları ve riskleri belirleme süreçlerinde etkin rol oynar.

Tehlikelerin Tanımlanması

MADDE 8- (1) Tehlikeler tanımlanırken çalışma ortamı, çalışanlar ve işyerine ilişkin ilgisine göre asgari olarak aşağıda belirtilen bilgiler Risk Değerlendirme Ekibi tarafından toplanır:

- a) İşyeri bina ve eklentileri.
- b) İşyerinde yürütülen faaliyetler ile iş ve işlemler.
- c) Üretim süreç ve teknikleri.
- ç) İş ekipmanları.
- d) Kullanılan maddeler.
- e) Artık ve atıklarla ilgili işlemler.
- f) Organizasyon ve hiyerarşik yapı, görev, yetki ve sorumluluklar.
- g) Çalışanların tecrübe ve düşünceleri.
- ğ) İşe başlamadan önce ilgili mevzuat gereği alınacak çalışma izin belgeleri.
- h) Çalışanların eğitim, yaş, cinsiyet ve benzeri özellikleri ile sağlık gözetimi kayıtları.

- 1) Genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumu.
- i) İşyerinin teftiş sonuçları.
- j) Meslek hastalığı kayıtları.
- k) İş kazası kayıtları.
- l) İşyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde işyeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan olaylara ilişkin kayıtlar.
- m) Ramak kala olay kayıtları.
- n) Malzeme güvenlik bilgi formları.
- o) Ortam ve kişisel maruziyet düzeyi ölçüm sonuçları.
- ö) Varsa daha önce yapılmış risk değerlendirmesi çalışmaları.
- p) Acil durum planları.
- r) Sağlık ve güvenlik planı ve patlamadan korunma dokümanı gibi belirli işyerlerinde hazırlanması gereken dokümanlar.
- (2) Tehlikelere ilişkin bilgiler toplanırken aynı yöntem ve teknikler ile çalışma yapan benzer işyerlerinde meydana gelen iş kazaları ve ortaya çıkan meslek hastalıkları da değerlendirilebilir.
- (3) Toplanan bilgiler ışığında; iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuatta yer alan hükümler de dikkate alınarak, çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynaklarından oluşan veya bunların etkileşimi sonucu ortaya çıkabilecek tehlikeler belirlenir ve kayda alınır. Bu belirleme yapılırken aşağıdaki hususlar, bu hususlardan etkilenecekler ve ne şekilde etkilenebilecekleri göz önünde bulundurulur.
- a) İşyerinin yeri nedeniyle ortaya çıkabilecek tehlikeler.
- b) Seçilen alanda, işyeri bina ve eklentilerinin plana uygun yerleştirilmemesi veya planda olmayan ilavelerin yapılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- c) İşyeri bina ve eklentilerinin yapı ve yapım tarzı ile seçilen yapı malzemelerinden kaynaklanabilecek tehlikeler.
- ç) Bakım ve onarım işleri de dahil işyerinde yürütülecek her türlü faaliyet esnasında çalışma usulleri, vardiya düzeni, ekip çalışması, organizasyon, nezaret sistemi, hiyerarşik düzen, ziyaretçi veya işyeri çalışanı olmayan diğer kişiler gibi faktörlerden kaynaklanabilecek tehlikeler.
- d) İşin yürütümü, üretim teknikleri, kullanılan maddeler, makine ve ekipman, araç ve gereçler ile bunların çalışanların fiziksel özelliklerine uygun tasarlanmaması veya kullanılmamasından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- e) Kuvvetli akım, aydınlatma, paratoner, topraklama gibi elektrik tesisatının bileşenleri ile ısıtma, havalandırma, atmosferik ve çevresel şartlardan korunma, drenaj, arıtma, yangın önleme ve mücadele ekipmanı ile benzeri yardımcı tesisat ve donanımlardan kaynaklanabilecek tehlikeler.
- f) İşyerinde yanma, parlama veya patlama ihtimali olan maddelerin işlenmesi, kullanılması, taşınması, depolanması ya da imha edilmesinden kaynaklanabilecek tehlikeler.
- g) Çalışma ortamına ilişkin hijyen koşulları ile çalışanların kişisel hijyen alışkanlıklarından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- ğ) Çalışanın, işyeri içerisindeki ulaşım yollarının kullanımından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- h) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli eğitim almaması, bilgilendirilmemesi, çalışanlara uygun talimat verilmemesi veya çalışma izni prosedürü gereken durumlarda bu izin olmaksızın çalışılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.

(4) Çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynaklarının neden olduğu tehlikeler ile ilgili işyerinde daha önce kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırma çalışması yapılmamış ise risk değerlendirmesi çalışmalarında kullanılmak üzere; bu tehlikelerin, nitelik ve niceliklerini ve çalışanların bunlara maruziyet seviyelerini belirlemek amacıyla gerekli bütün kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmalar yapılır.

Risklerin Belirlenmesi ve Analizi

MADDE 9- (1) Tespit edilmiş olan tehlikelerin her biri ayrı ayrı dikkate alınarak bu tehlikelerden kaynaklanabilecek risklerin hangi sıklıkta oluşabileceği ile bu risklerden kimlerin, nelerin, ne şekilde ve hangi şiddette zarar görebileceği belirlenir. Bu belirleme yapılırken mevcut kontrol tedbirlerinin etkisi de göz önünde bulundurulur.

(2) Toplanan bilgi ve veriler ışığında belirlenen riskler; işyerinin faaliyetine ilişkin özellikleri, işyerindeki tehlike veya risklerin nitelikleri ve işyerinin kısıtları gibi faktörler ya da ulusal veya uluslararası standartlar esas alınarak seçilen yöntemlerden biri veya birkaçı bir arada kullanılarak analiz edilir.

(3) İşyerinde birbirinden farklı işlerin yürütüldüğü bölümlerin bulunması halinde birinci ve ikinci fıkralardaki hususlar her bir bölüm için tekrarlanır.

(4) Analizin ayrı ayrı bölümler için yapılması halinde bölümlerin etkileşimleri de dikkate alınarak bir bütün olarak ele alınıp sonuçlandırılır.

(5) Analiz edilen riskler, kontrol tedbirlerine karar verilmek üzere etkilerinin büyüklüğüne ve önemlerine göre en yüksek risk seviyesine sahip olandan başlanarak sıralanır ve yazılı hale getirilir.

Risk Kontrol Adımları

MADDE 10- (1) Risklerin kontrolünde şu adımlar uygulanır.

a) Planlama: Analiz edilerek etkilerinin büyüklüğüne ve önemine göre sıralı hale getirilen risklerin kontrolü amacıyla bir planlama yapılır.

b) Risk kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması: Riskin tamamen bertaraf edilmesi, bu mümkün değil ise riskin kabul edilebilir seviyeye indirilmesi için aşağıdaki adımlar uygulanır.

1) Tehlike veya tehlike kaynaklarının ortadan kaldırılması.

2) Tehlikelinin, tehlikeli olmayanla veya daha az tehlikeli olanla değiştirilmesi.

3) Riskler ile kaynağında mücadele edilmesi.

c) Risk kontrol tedbirlerinin uygulanması: Kararlaştırılan tedbirlerin iş ve işlem basamakları, işlemi yapacak kişi ya da işyeri bölümü, sorumlu kişi ya da işyeri bölümü, başlama ve bitiş tarihi ile benzeri bilgileri içeren planlar hazırlanır. Bu planlar işverence uygulamaya konulur.

ç) Uygulamaların izlenmesi: Hazırlanan planların uygulama adımları düzenli olarak izlenir, denetlenir ve aksayan yönler tespit edilerek gerekli düzeltici ve önleyici işlemler tamamlanır.

(2) Risk kontrol adımları uygulanırken toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi ve uygulanacak önlemlerin yeni risklere neden olmaması sağlanır.

(3) Belirlenen risk için kontrol tedbirlerinin hayata geçirilmesinden sonra yeniden risk seviyesi

tespiti yapılır. Yeni seviye, kabul edilebilir risk seviyesinin üzerinde ise bu maddedeki adımlar tekrarlanır.

Dokümantasyon ve İmza Süreci

MADDE 11- (1) Risk değerlendirmesi asgarî aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde dokümante edilir.

- a) İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı.
 - b) Gerçekleştiren kişilerin isim ve unvanları ile bunlardan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi olanların T.C. Çalışma ve Sosyal güvenlik Bakanlığı'na verilmiş belge bilgileri.
 - c) Gerçekleştirildiği tarih ve geçerlilik tarihi.
 - ç) Risk değerlendirmesi işyerindeki farklı bölümler için ayrı ayrı yapılmışsa her birinin adı.
 - d) Belirlenen tehlike kaynakları ile tehlikeler.
 - e) Tespit edilen riskler.
 - f) Risk analizinde kullanılan yöntem veya yöntemler.
 - g) Tespit edilen risklerin önem ve öncelik sırasını da içeren analiz sonuçları.
 - ğ) Düzeltici ve önleyici kontrol tedbirleri, gerçekleştirilme tarihleri ve sonrasında tespit edilen risk seviyesi.
- (2) Risk değerlendirmesi dokümanının sayfaları numaralandırılarak; Risk Değerlendirmesi Ekibi tarafından her sayfası paraflanıp, son sayfası imzalanır ve taratılarak pdf doküman EBYS üzerinden İTÜ Rektörlüğü ve İTÜ İSGB Koordinatörlüğü'ne iletilir. Islak imzalı orjinal doküman işyerinde saklanır.

Risk Değerlendirmesinin Yenilenmesi

MADDE 12- (1) Yapılmış olan risk değerlendirmesi; işyeri tehlike sınıflarına göre çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli işyerlerinde sırasıyla en geç iki, dört ve altı yılda bir yenilenir. Tehlike sınıfının belirlenmesinde o işyerinde yapılan asıl iş dikkate alınır.

(2) Aşağıda belirtilen durumlarda ortaya çıkabilecek yeni risklerin, işyerinin tamamını veya bir bölümünü etkiliyor olması göz önünde bulundurularak risk değerlendirmesi tamamen veya kısmen yenilenir.

- a) İşyerinin taşınması veya binalarda değişiklik yapılması.
- b) İşyerinde uygulanan teknoloji, kullanılan madde ve ekipmanlarda değişiklikler meydana gelmesi.
- c) Üretim yönteminde değişiklikler olması.
- ç) İş kazası, meslek hastalığı veya ramak kala olay meydana gelmesi.
- d) Çalışma ortamına ait sınır değerlere ilişkin bir mevzuat değişikliği olması.
- e) Çalışma ortamı ölçümü ve sağlık gözetim sonuçlarına göre gerekli görülmesi.

f) İşyeri dışından kaynaklanan ve işyerini etkileyebilecek yeni bir tehlikenin ortaya çıkması.

EK LİSTESİ

EK-1. Risk Değerlendirme Ekip Listesi

EK-2. Risk Değerlendirmesi İş Akış Şeması

EK-1

Risk Değerlendirme Ekip Listesi

İTÜ İSG Birimi Adı	:	
İşyeri Sicil Numaraları	:	
Akademik Personel Sayısı	:	
İdari Personel Sayısı	:	
Sözleşmeli Personel Sayısı	:	

Ekipteki Görevi	Adı Soyadı	İletişim Bilgileri (e-posta, telefon)	İmza
İşveren Vekili			
İş Güvenliği Uzmanı			
İşyeri Hekimi			
Çalışan Temsilcisi			
Çalışan Temsilcisi¹			
Çalışan Temsilcisi¹			
Fakülte/Enstitü/Bölüm Sekreteri²			
Laboratuvar Sorumlusu²			
Laboratuvar Sorumlusu Yardımcısı²			
Öğretim/Araştırma Görevlisi²			
Mühendis²			
Teknik Personel²			

¹ “İş Sağlığı Ve Güvenliği İle İlgili Çalışan Temsilcisinin Nitelikleri Ve Seçilme Usul Ve Esaslarına İlişkin Tebliğ”in 7. maddesi gereğince sayıları belirlenir.

² “İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği”nin 6-d bendi kapsamında görevlendirilen ekip üyeleridir. İSG Mühendis, teknik personel ve laboratuvar çalışmaları için görevlendirilecek kişiler, bağımsız her alandaki mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi kişilerden oluşturulup, sayıları artırılabilir.

Risk Değerlendirmesi İş Akış Şeması

